

דמותו של הנביא מוחמד כשהיד

הרצאה לכבוד יובל התשעים של פרופ' מאיר קיסטר ביום העיון לכבודו באקדמיה, 20 בינואר 2004

לכישלון, שכן האל לעולם לא היה מאפשר פגיעה בנביאו. כאשר אחד הנוכחים הציע להוציאה להורג, אסר על כך הנביא. גרסה זו משמשת את המלומדים כדי ללמד על רוחב לבו ועל סלחנותו של הנביא, שמחל למי שניסתה לפגוע בו. לא נאמר מתי היה האירוע ובאיזה מקום, ואף לא מה היו זהותה ומניעיה של האישה. מדברי הנביא לאישה אנו למדים שניסיון ההתנקשות נכשל. דבריו אלו מתקשרים לפסוק מן הקוראן (67:5), שלפיו יגן האל על הנביא מפני האנשים. כמה פרשנים קובעים שבעקבות ירדת פסוק זה ויתר מוחמד על שומרי ראשו והרגיע את תומכיו החוששים לשלומם. יש המצהירים מפורשות שניסיון ההרעלה נכשל בשל ההגנה שהעניק האל לנביא מפני אויביו.

בגרסאות אחרות, המצוטטות בין השאר באחד מ'ששת הספרים' הקנוניים, האישה היא יהודייה מתושבי ח'בר. במקורות אחרים היא נזכרת בשמה: זִינַב בַּת אֶלְחָאֲרַת', אחותו או בת אחיו של היהודי מֶרְחַב. על מֶרְחַב מסופר שהיה בעליו של מבצר בוואדי אלֶנְטַאֲת שבונווה המדבר ח'בר. הוא נפצע פצעי מוות בדורֶקֶר במהלך כיבושו של נווה המדבר מידי היהודים (שנת 628). אביה של זינב, אלחארַת', מתואר כאחד הנועזים בלוחמים היהודיים. כאשר נודע ליהודי ח'בר על ההתקפה הממששת ובאה, דחק בהם אלחארַת' לנטוש את מבצריהם ולהילחם במוסלמים בטוח הפתוח. איש לא עשה לעצתו, והיהודים נחלו מפלה. אלחארַת' הרג שני לוחמים מוסלמים לפני שנפל בקרב. גם בעלה של זינב, סֶלַאֵם בֶּן מֶשְׁכֶּם, נהרג בקרב ח'בר. סלאם השתייך לשבט קְרִיטָה, לדעת אחרים – לשבט נְצִיר. לאחר הקרב נישאה גרושתו צִפְיָה לנביא. זינב איבדה אפוא שלושה מהקרובים לה ביותר – אביה, דודה (או אחיה) ובעלה – והיו לה סיבות טובות לנקום בנביא.

על פי המסופר ב'סירה' של אבן אסחאק כפי שמסרה אבן השאם, הרעילה זינב בשר כבש, ודאגה להחדיר כמות גדולה במיוחד של רעל לזרוע, לאחר שביררה שזה האיבר האהוב ביותר על הנביא. מוחמד נטל את הזרוע ולעס מעט מהבשר. אחד מחבריו, בֶּשֶׂר בֶּן אֶלְבְּרָאֵא, נטל אף הוא חתיכה מהבשר, אולם שלא כנביא, הוא לא רק לעס אלא גם בלע אותה. מוחמד פלט את החתיכה שהייתה בפיו, והצהיר: "הזרוע הזאת הודיעה לי שהיא מורעלת." לאחר מכן קרא לאישה, והיא הודתה במעשה. כאשר שאל אותה למניעיה השיבה: "אתה יודע היטב כיצד פגעת בבני עמי. אמרתי לעצמי: אם הוא מלך, אפטר ממנו, ואם הוא נביא, ייודע לו על מעשיי." מוחמד מחל לה. בֶּשֶׂר מת מהרעל.

כאן סיפור ההרעלה שזור באלמנט הנס. בגרסה שהביא אבן אסחאק הזרוע היא שמדברת ומזהירה את הנביא. במקורות אחרים הדובר

כמה מקורות מוסרים שהנביא מוחמד מת כשהיד. לכאורה יש למסר הזה משמעות אדירה, שכן מה יכול לפאר את שמו של הנביא יותר מהעלאתו לדרגת שהיד? אך מסתבר שנושא השאדה של מוחמד לא זכה להבלטה שהיה אפשר לצפות לה. להלן אסקור היבטים אחדים של הסוגיה ואנסה להשיב על השאלה מדוע לא הפך מות הקדושים של הנביא לחלק בלתי נפרד מהביוגרפיה שלו.

עצם האמירה שמוחמד נמנה עם המרטירים מעוררת את השאלה על פי איזו הגדרה אפשר לשייך אותו לקבוצה זו. הסוג הקדום ביותר של מרטירים באסלאם ידוע כשֶׁהֶדְאָא' אל-מֶרְכָּה (מרטירים שנפלו במערכה), דהיינו מי שנהרג במהלך קרב נגד אויבי האסלאם. אין איש גורס שמוחמד מצא את מותו בדרך זו. אמנם מסופר עליו שייחל למות בשדה הקרב, אולם פרשנים מסבירים שבהביעו משאלה זו לא ביקש לזכות בשאדה אלא להאדיר את הג'האד ולעודד את המוסלמים לצאת לקרב. הנביא מצוטט גם כמי שהראה חמישה הבדלים בין נביאים למרטירים שנפלו בשדה הקרב, ואת עצמו שייך בבירור לראשונים ולא לאחרונים.

הנופל בשדה הקרב הוא רק סוג אחד של מרטיר המוכר באסלאם. סוג אחר הוא מי שנרצח בזמן ששירת את האל, שלא בשדה הקרב. דוגמאות בולטות הן הכליף השני עמר, שהעבד הפרסי אבו לֶאֲלֵא'ה דקר אותו למוות, והכליף הרביעי עלי, שמצא את מותו מידי המתנקש הח'ארג'י אבן מֶלְגֵם. התיאורים המקובלים על פטירתו של מוחמד אינם מאפשרים לכלול גם אותו בקטגוריה זו. על פי התיאורים האלה, הוא מת לאחר כמה שבועות שבהם סבל מחום ומכאבי ראש עזים, ויש אומרים גם מדלקת קרום החזה. בתיאורים אלו אין כל רמז למוות בלתי טבעי. מסופר שמוחמד עצמו לא צפה את מותו הקרב, שכן חודש בלבד לפני שנפטר החל בהכנות למסע לעבר הירדן, שתכנן להנהיג בעצמו.

השאיפה להכתיר את הנביא בהילת המרטיר חייבה אפוא לשלב עוד יסוד בביוגרפיה שלו, בבחינת עלילת משנה השזורה בעלילה המרכזית. עלילת המשנה, המופיעה בכמה גרסאות, מורכבת מכמה יחידות נפרדות, אשר ככל הנראה חוברו יחדיו בשלב מאוחר יותר. אפשר להבחין בה בארבעה רכיבים עיקריים: ההרעלה, הנס, מסורת האֶבְרָה, השאדה.

סיפור ההרעלה מופיע בגרסאות מספר. הגרסה הקצרה ביותר נשתמרה בכמה מששת קְבָצֵי הַחֲדִית' הקנוניים של האסלאם הסוני. היא מיוחסת לֶאֲנַס בֶּן מֶאֲלֶךְ, אחד מחברי הנביא אשר בשמו נקשרו מסורות רבות על מוחמד. נאמר בה שאישה יהודייה הגישה לנביא צלי כבש מורעל, והוא אכל ממנו. האישה נתפסה, והודתה שהתכוונה להרגו. מוחמד הודיע לה שתכניתה נועדה מראש

זה באה לידי ביטוי בגרסה שלפיה שמע הנביא את האזהרה בזמן, ולכן לא נגע בבשר. בידיעה אחרת התמונה נותרת מעורפלת: מצוין בה שהבשר הוגש למוחמד כדי שיאכל ממנו (לִיאֲכַל מִנָּה), אך לא נאמר אם אכן עשה זאת. יש גם גרסה שלפיה הנביא טעם מהבשר, אך לא ניזוק ממנו. אלח'רגושי התבסס על הגרסה הזאת, והקדים ותיאר את הרעל כ"אש פנימית" (נאר אל-בֵּאטֶן), כנראה משום שהרעל פועל את פעולתו בגוף באין רואה וגורם לתחושה של בעירה. לאחר מכן השווה אלח'רגושי בין הנס שאירע לאברהם כאשר הושלך אל האש ובין הנס שאירע למוחמד: כשם שהאש לא הזיקה לאברהם, כך ניצל מוחמד מהנזק שבאותה אש פנימית.

נראה אפוא שלנס הכבש המדבר על גלגוליו היה קיום עצמאי. שילובו עם סיפור ההרעלה לא תמיד חלק, ורבות מהגרסאות אינן עולות בקנה אחד עם רעיון השהאדה. אנו שבים לדרך המלך רק בהגיענו לשלישי בארבעת רכיבי סיפור המרטיריון. בכמה מקורות מצוטט משפט שאמר הנביא בשכבו על ערש דוויי לאשתו עאא'שה או לאמו של בֶּשֶׂר: "עדיין אני סובל מכאובים בשל האוכל שאכלתי בחי'בר; כעת אני חש שעורק לבי (אֶבְהֶר) עומד להינתק בעטיו של הרעל". מסורת זו, שאפשר לכנותה 'מסורת האֶבְהֶר', יוצרת קשר סיבתי בין אירועי חי'בר לבין מותו של הנביא כעבור ארבע שנים. עולה ממנה שהרעל שחדר לגופו הביא למותו, או למצער היה בין הגורמים שהחישו את קצו. מסורת זו היא שלב הכרחי בדרך להכללתו של מוחמד במניין המרטירים. כדי להעניק תוקף למעמדו זה יש לצעוד צעד נוסף ולקבוע כי שהיד הוא מי שמת מפעולה כלשהי של האויב, גם אם חלף זמן רב בין הפעולה לבין תוצאותיה הקטלניות. בהגדרה כזאת יש משום ויתור על תנאי המידיות, שעל פיו חייב לחלוף זמן קצר בלבד בין הפגיעה למוות.

אחד הטקסטים המוקדמים ביותר שבהם נזכרת השהאדה של הנביא הוא ה'סירה' של אבן אסחאק. מיד לאחר הבאת מסורת האֶבְהֶר אבן אסחאק מצטט את איש מדינה, האנצארי מְרֻואַן בן עֶתְ'מָאן בן אבי סַעִיד: "המוסלמים סברו ששליח האל מת כשהיד נוסף על כך שהוא כיבד אותה בנבואה". מרואן חי בסוף המאה השביעית וראשית המאה השמינית. הוא אינו נזכר תכופות כבר-סמכא בכל הנוגע לחיי הנביא, אך מסופר שהיה בקי בפרטים אודותיו, למשל ידע מהם כלי הנשק שהחרים מוחמד מבני שבט קְרִיט'ה.

מקור נוסף הוא פְּתָאב אלמַע'אזי מאת מוסא בן עֶקְבָה, אף הוא איש מדינה (מת בשנת 758). מבחר מחיבור זה פרסם אדווארד זְכָאוּ בשנת 1904. הטקסט שפרסם אינו כולל את הידיעה על השהאדה, אך ידיעה זו מופיעה בקטע אחר מתוך חיבורו של אבן עקבה שציטטו מחברים מאוחרים. ניסוח דומה לניסוחו של אבן עקבה מופיע בסימו של סיפור הכבש המורעל אצל אלוֹאֶקְדִי ואצל תלמידו מוחמד אבן סַעִד, שני מחברים שהביאו בחיבוריהם חומר רב ערך על חיי הנביא.

המרטיריון של מוחמד לא היה מוכר בקרב חוגים מדיניים בלבד. לעבד אללה בן מַסְעוּד מיוחסת האמירה: "אני מעדיף להישבע תשע פעמים שהנביא נהרג מלהישבע פעם אחת בלבד. זאת משום שהאל קבע אותו לנביא והפך אותו לשהיד". אבן מסעוד, מהידועים שבחברי הנביא, התיישב בכופה בשנותיו האחרונות. הוא מת בשנת 652 או 653. דבריו מובאים עם שלשלת קבלה כופית, וייתכן שהם משקפים מסורת מקומית שהתגבשה בנפרד מהמסורת של מדינה.

הוא איבר כלשהו (עֶצֶז) או הכבש עצמו. גרסאות שונות נכללות בכמה מהרשימות הקדומות ביותר של נסי הנביא, לעתים כותרתן 'דיבורם של המתים' ולעתים כותרתן 'החיות המתים'. בין השאר נזכר הנס הזה בְּפְתָאב אֶלְדִין ואלְדֻלְה שחיבר במאה התשיעית אֶבְן רֶבֶן אלְטַבְרִי, נוצרי (או יהודי) שהתאסלם. תאולוגים מוסלמים הרבו להזכירו כהוכחה לאמתות נבואתו של מוחמד. עמם נמנים הַמְתַּפְלֵם האשערי אלְבַּאקְלָאני (מת בשנת 1013) ובן דורו הַמְעַתְזִילי עֶבְדֻ אֶלְגַ'בָּאר. לפי אבן אלחסן אלְאֶשְׁעֶרִי (מת בשנת 935 או 936), האיבר המדובר הוא הרביעי בשבעה נסים לאחר הקוראן המאשרים את נבואתו של הנביא. בחיבורו 'מְקָאֶלָּאֶת אֶלְאֶסְלָאמִיין' אלְאֶשְׁעֶרִי דן בסוגיות התאולוגיות העולות מסיפור זה. הוא מביא שלוש דעות על האיבר המדובר בכותרת 'משמעות ייחוס דיבור לזה שאינו מדבר'. עמדתו של אלְאֶשְׁעֶרִי היא שיכולת הדיבור ניתנה רק ליצור חי, לכן ההסבר היחיד לכך שמילים בוקעות באורח פלא מגופים מתים לכאורה הוא שהאל ברא או ברא מחדש חיים בתוכם. על פי גישה זו, הנס שאירע למוחמד הוא כפול: האל השיב את הכבש לחיים; לאחר מכן דובב אותו. רעיון זה מובע הבעה ציורית במסורת שמביא אבן נְעִים אלְאֶצְפָּהָאני (מת בשנת 1038) בחיבורו דְלֶאֶאֶלְ אֶלְנַבְוָה: כאן מסופר שהכבש נעמד על ארבע רגליו והזהיר את הנביא מפני הרעל שבקרבו.

כמה מחברים מתבססים על נס זה כהוכחה לעליונותו של מוחמד על שאר הנביאים. אחד מהם הוא עֶבְדֻ אֶלְמַלְך אלח'רגושי (מת בשנת 1015) בספרו שֶׁרַךְ אֶלְנַבִי. אלח'רגושי מזכיר את הנס שאירע למשה כאשר הפך מטהו לנחש. לדבריו, הנס שאירע למוחמד גדול יותר, שכן לא זו בלבד שדומם הפך לחי, אלא שהכבש שהוחזר לחיים דיבר. מחבר שני הוא המלומד הנוודע אלְעִזְאֶלִי (מת בשנת 1111). הוא מצטט את הדברים האלה מתוך דברי ההספד של עמר על מוחמד: "ישו אמנם היה מסוגל להחיות מתים, ברם מה מופלא יותר מהכבש המורעל, אשר למרות היותו צלוי דיבר והזהיר את הנביא?" ההיסטוריון אבן פְּתַ'יר (מת בשנת 1373) דן בגרסה שלפיה דיבר איבר מסוים של הכבש. על בסיס גרסה זו הוא קובע שהנס של מוחמד גדול מהנס של ישו: ראשית, מוחמד השיב לחיים איבר אחד ושאר האיברים נותרו מתים; שנית, לאיבר שהוחזר לחיים הוענקו תפיסה והבנה – תכונות שלא היו לו לפני כן ואפשרו לו לדבר.

אלה שביקשו לשלול את יכולתו של הנביא לחולל נסים דחו את הסיפור כהמצאה. כזה הוא למשל אבן אלְאֶבְדֻאֶנְדִי, בן המאה התשיעית ואחד הכופרנים הידועים באסלאם. כפי שהראתה פרופ' שרה סטרומזה, אבן אֶלְרֻאוּנְדִי ב'כתאב אלְזַמְרֻד' כולל את האיבר המדבר בין הנסים המיוחסים לנביא, אשר לטענתו אינם אלא אחיזת עיניים. אף מחברים לא־מוסלמים הכירו את הסיפור. הוא נזכר עם שני נסים אחרים בחיבור אלְאֶבְדֻאֶר ואלְמַרְאֶקְבִי, פרי עטו של המלומד הקראי יַעֲקֻוב אֶלְקַרְקַסְאֶנִי, בפרק שעניינו פולמוס נגד האסלאם. המחבר הנוצרי עבד אלְמַסְיַח אלְכַנְדִי מייחד אף הוא תשומת לב ניכרת לסיפור זה כדי לקעקע את אמינותו.

השאלות העולות מהסיפור לא נעלמו מעיניהם של מחברים מוסלמים. אחת מהן נוגעת לדברי האזהרה של הכבש. אם נאמרו הדברים לפני שטעם מוחמד מהבשר, מדוע לא שעה לאזהרה? ואם נאמרו לאחר מעשה, מה התועלת שבהם? דרך אחת להימנע מקושי

פעם בחרו מלומדים שיעים להסתיר או למתן מסורות בגנות הצחאבה, על פי עקרון התקיה.

ייתכן ששיקולי תקיה עומדים מאחורי מסורות שיעיות שבהן מותו של הנביא כשהיד נזכר בלי כל פרטים נוספים. דוגמה לכך תמצא בחיבור השיעי הקדום כתאב סל'ים בן ק'יס. בחיבור זה מסופר על פגישה במדינה בשנה הראשונה לשלטון מעאויה, 661-662, זמן קצר לאחר הירצחו של עלי. בפגישה השתתפו מעאויה, מצד אחד, ונציגים של משפחת הנביא, מצד שני. עבד אלה בן ג'עפר, בן אחיו של עלי, שטח לפני הכליף את הטענות השיעיות, והדגיש במיוחד את העוול שנגרם למשפחת הנביא. בין השאר תיאר את אירועי ע'דיר ח'ם, מקום בין מכה למדינה שבו עצר הנביא חודשים ספורים לפני מותו, כאשר שב בפעם האחרונה מקיום מצוות החג'. באותו מעמד השמיע הנביא את המשפט שפירשו השיעים כהכרזה על מינויו של עלי ליורשו: "מי שאני אדוניו עלי הוא אדוניו" (מן פ'נת מ'ולאה פעלי מ'ולאה). לדברי בן אחיו של עלי, הנביא הוסיף על כך את הדברים האלה: "כאשר אמות כשהיד יהיה עלי קרוב למאמינים יותר משיהיו המאמינים קרובים לעצמם; כאשר ימות עלי כשהיד יהיה נכדי חסן קרוב למאמינים יותר משיהיו המאמינים קרובים לעצמם"; והנביא הוסיף ומנה בצורה זו עוד אמאמים של השיעה. כאשר שמע עלי את הדברים האלה פרץ בבכי ושאל את מוחמד אם אכן הוא, הנביא, ייהרג. מוחמד ענה: "כן, אני אמות כשהיד ברעל; אתה תיפול בחרב וזקנך ייצבע בדם ראשך; נכדי חסן ימות ברעל ונכדי חוסיין ייפול בחרב." אפשר לראות שבסיפור זה לא נאמר דבר על הרקע למותו של הנביא. ראוי לציין שכאשר הסיפור מצוטט בחיבורים שיעים מאוחרים יותר, המשפט על השהאדה של הנביא מושמט. נראה שעצם הזכרת הנושא הייתה בעייתית.

היו מחברים שיעים שניסו לשלב בין שתי המסורות על פטירתו של הנביא. אחד מחשובי המלומדים בתקופה הצפונית, נ'עמת אלה אלג'זאא'רי (מת בשנת 1701), כותב בהתייחסו לעא'שה ולחפצה: "הן השקו אותו רעל, וזו הייתה סיבת מותו של הנביא, נוסף על הכבש המורעל שנתנה לו היהודייה בח'יבר". מלומד שיעי אחר, מוחמד מהדי אלחאא'רי, קובע: "הנביא הורעל ומת מהרעל. קיימת מחלוקת בשאלה מתי הורעל ואיך. יש אומרים שהדבר קרה בח'יבר... יש אומרים ששתי נשים הרעילו אותו."

לסיכום, אפשר לומר שהיו סיבות טובות להפיץ את רעיון השהאדה של מוחמד, וסיבות טובות לא פחות להצניעו. השהיד מכל סוג שהוא נהנה ממעמד יוצא דופן, ושכרו בעולם הבא מובטח. לכן טבעי שכבר בשלב מוקדם ביקשו מלומדים מוסלמים להעניק מעמד זה לנביא. מאידך עוררה סוגיית מות הקדושים של מוחמד קשיים לא מבוטלים, החל בסתירה בין המרטיריון לבין האמונה שהאל הגן עליו ממוות בידי אויביו, וכלה בקושי להסכים לרעיון שהנביא מצא את מותו מידי אישה יהודייה (אין זה מקרה שבכמה גרסאות נזכרים במקום האישה גבר יהודי או קבוצת יהודים). בעיני השיעים נועדה הקביעה שמוחמד מת כשהיד להשיג שתי מטרות עיקריות: ליצור המשכיות בינו לבין האמאמים, ולהוקיע את אויבי עלי. לשם השגת המטרה הראשונה די בסיפור ח'יבר. את המטרה השנייה אפשר להשיג רק באמצעות הסיפור על אבו ב'פר, עמר ובנותיהם. בשל המסר האנטי-סוני החרף של סיפור זה הוגבלת תפוצתו לחוגים מצומצמים. לכן גם בעולם השיעי נותרה דמותו של הנביא כשהיד שולית למדי.

שלא כספרות הסונית, המוטיב של מרטיר שמת ברעל רווח אצל השיעה, בייחוד בביוגרפיות של האמאמים: על פי האמונה השיעית השנים-עשרית, כולם מתו כשהידים, מקצתם מהרעלה. כך למשל את האמאם השני ח'סן בן עלי הרעילה אשתו שפעלה בעצה אחת עם מ'עאויה, ואילו האמאם השביעי מוסא אלכ'ט'ם מת מאכילת תמרים שבהם הוחדר רעל בפקודת הכליף העבאסי הארון אלרשיד. מותו של מוחמד כשהיד משתלב היטב במרטירולוגיה השיעית, שכן הוא מסמל המשכיות ושותפות גורל בין הנביא לבין יורשיו האמאמים. אין תמה אפוא שמחברים שיעים נזקקו לסיפור הכבש המורעל. הוא מצוטט בקובץ המסורות הקדום בצ'אא'ר אלדרג'את מאת אלצ'פאר אלק'מי, ובסופו נאמר: "אין נביא ואין יורש (דהיינו אמאם) שאינו שהיד". ממשפט זה נמצאנו למדים לא רק שמוחמד מת כשהיד, אלא גם שהשהאדה עוברת כחוט השני לאורך ההיסטוריה האנושית. אבן באב'ניה אלק'מי, מחשובי המחברים השיעים במאה העשירית, בספרו אלא'ע'תקאד'את מעלה את אופן מותו של מוחמד לדרגת עיקר אמונה: "אמונתנו באשר לנביא היא שהוא הורעל בשעת מערכת ח'יבר. הרעל המשיך לפעול את פעולתו עד שפגע בעורק לבו והוא מת כתוצאה מכך." המחבר והפרשן השיעי אלפ'צל' בן אלח'סן אלט'ב'רסי (מת בשנת 1154) קובע שהנביא מת כשהיד מרעל שאישה יהודייה בח'יבר החדירה לכבש.

בד בבד עם מסורות אלו מופיעות בספרות השיעית ידיעות שעל פיהן הנביא נרצח לא על ידי אישה יהודייה אלא על ידי שתיים מנשותיו, עא'שה וח'פצה, שקשרו קשר עם אביהן, אבו בכר ועמר. מטרתם של הארבעה הייתה להשליט את אבו בכר ואחריו את עמר על העדה המוסלמית, וכך למנוע מעלי לממש את זכותו לשלטון על פי גרסה שונה במקצת, הנביא חלם שאבו בכר ועמר ישלטו אחריו. כאשר סיפר זאת לשניים, הם ציוו על בנותיהם להרעיל אותו כדי להחיש את מותו.

פרשני קוראן שיעים מוקדמים, כגון עלי בן אב'רהים אלק'מי ואל'עיאשי, יצרו זיקה של ידיעות אלו לכמה פסוקי קוראן. אחד מהם הוא פסוק מסורה 66, הדן בנשות הנביא. בפסוק אחר (144:3) המאמינים נשאלים: "אם הוא (מוחמד) ימות או ייהרג (א'פ'א'י' מא'ת א'ו ק'ת'ל), התפנו לאחור?" על כך אומר האמאם השיעי, ג'ע'פ'ר אלצ'אד'ק: "הוא הורעל לפני מותו; שתי הנשים הן שהרעילו אותו; הן ואביהן הם הגרועים שביצורי האל." ועוד מוסיף ומסביר האמאם שהמילה "ייהרג" המופיעה בפסוק היא המתארת את אשר יקרה לנביא, והיא מבטלת (נ'ס'ח') את המילה הקודמת לה, "ימות". לפיכך יש בקוראן עצמו רמז למות הקדושים של הנביא. בספרות השיעית הקלסית לא נאמר מתי וכיצד הורעל הנביא בידי נשותיו. מחבר שיעי בן-זמננו מקשר זאת עם ידיעה המופיעה בחיבורי ה'סירה', המספרת כי בזמן מחלתו האחרונה של מוחמד הוחדרה לזויות פיו תרופה בצורת נוזל (ל'דוד) בלי שנתן את הסכמתו לכך. לפי גרסתו של אותו מחבר שיעי, עא'שה וחפצה ניצלו את ההזדמנות והחדירו רעל לתרופה.

מסורת זו על הרעלתו של הנביא ממחישה המחשה דרמטית את עמדתה העוינת של השיעה כלפי חברי הנביא (הצ'חאבה) ובראשם הכליפים הראשונים. עמדה זו העלתה את חמתם של הסונים, שכן בעיניהם חברי הנביא מייצגים את דור הזהב של האסלאם. לכן לא